

Medzinárodná intelektuálna spolupráca a popularizácia vedy na zvýšenie environmentálneho vedomia a osvetu trvalo udržateľného rozvoja

Belčáková, I.: International Intellectual Cooperation and Science Popularisation for Environmental Awareness's Increase and Sustainable Development's Enhancement. *Životné prostredie*, 2019, 53, 4, p. 214–218.

The support for results of science and research is one of preconditions for information society development. This worldwide phenomenon, that is why UNESCO supports the international intellectual co-operation as well as the dialogue between educational/research institution and society. UNESCO Chair for sustainable development and ecological awareness at Technical University in TUZVO is a member of a special programme of UNESCO called "UNITWIN/UNESCO Chairs Programme". The Chair's mission is to serve as think-tanks and bridge builders between academia, civil society, local communities, research and policy-making. In this context we present the Chair's activities to demonstrate the intellectual cooperation and science promotion in order to enhance both the ecological awareness and sustainable development.

Key words: intellectual cooperation, science popularization, environmental education, UNESCO Chair for Ecological Awareness and Sustainable Development of Technical University in Zvolen, networking

Podpora výsledkov vedy, výskumu a techniky, vo forme jej popularizácie a lepšej komunikácie s odbornou a laickou verejnosťou, je často považovaná za nutný predpoklad budovania informačnej spoločnosti doma aj v zahraničí. Na Slovensku patrí téma popularizácie vedy medzi dlhodobé ciele rozvoja štátnej vednej a technickej politiky. Stratégia popularizácie vedy a techniky v spoločnosti, ktorá bola schválená uznesením vlády SR č. 103/2007 sa preto v tejto súvislosti zameriava na vzťah medzi vedou, technikou a spoločnosťou a navrhuje systém popularizácie vedy a techniky. Zdôrazňuje nutnosť povzbudzovania záujmu mládeže o vedu a techniku už na úrovni základných a stredných škôl, s cieľom výrazne posilňovať aktivity zamerané na popularizáciu a prezentáciu výsledkov výskumu a vývoja a na prenos znalostí v oblasti výskumu do verejného života (www.asfeu.sk/uploads/media/13-StratA_c_gia_populariza_cie_vedy_a_techiky.pdf).

Vnímanie vedy, výskumu, nových technológií a inovácií je však problémom celosvetovým a premieta sa aj do stratégií nadnárodných organizácií. Organizácia Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*, UNESCO) pôsobí ako organizácia, ktorej hlavnou úlohou je rozvíjať medzinárodnú spoluprácu a porozumenie v oblasti výchovy a vzdelávania, spoločenských a prírodných vied, životného prostredia, kultúry, informácií, komunikácie, informatiky a tiež presadzovať úctu k ľudským právam a právnemu poriadku a tým prispievať k upevňovaniu mieru vo svete (www.unesco.sk). Stratégia UNESCO zahŕňa aj propagá-

ciu vedy a medzinárodnú intelektuálnu spoluprácu. Za týmto účelom bol v roku 1992 spustený program pod názvom UNITWIN/UNESCO Chairs Programme, ktorý propaguje medzinárodnú medziuniverzitnú spoluprácu a networking s cieľom zvýšiť ich inštitucionálne kapacity prostredníctvom výmeny vedomostí a spolupráce. V rámci tohto programu začali postupne vznikáť pracoviská označované ako UNESCO Chairs v prioritných vedecko-výskumných oblastiach (napr. výchova, prírodné a sociálne vedy, kultúra a komunikácia) a pôsobia často aj ako mediátori medzi akademickou sférou a spoločnosťou v naliehavých celospoločenských otázkach.

Ekologické vedomie a trvalo udržateľný rozvoj patria medzi významné požiadavky spoločenského rozvoja súčasnej doby majúce nadčasový rozmer. Vedomie poháňa naše činy a dáva im určitý rozmer. Je však ťažko kontrolovateľné a preto aj nástroje na jeho rozvoj sú veľmi rôznorodé. Vedomosti, výchova a vzdelávanie sú nepochybne základom vedomia, resp. environmentálneho vedomia (Miklós, 1992.). Preto jedným z cieľov UNITWIN/UNESCO Chairs Programme je aj medzinárodná intelektuálna spolupráca a popularizácia vedy pre zvýšenie environmentálneho vedomia a osvetu trvalo udržateľného rozvoja.

UNITWIN/UNESCO Chair pre ekologické vedomie a trvalo udržateľný rozvoj na Slovensku

Katedra UNESCO pre ekologické vedomie a trvalo udržateľný rozvoj (ďalej len katedra UNESCO) už 25 rokov

rozvíja svoju edukačnú, vedecko-výskumnú a popularizačnú činnosť v danej oblasti ako súčasť programu UNITWIN/UNESCO Chairs. Jej vedecko-výskumná činnosť sa orientuje na viaceré aktuálne a veľmi významné okruhy problémov v oblasti životného prostredia. Významnou súčasťou práce katedry UNESCO sú intenzívne zahraničné vzťahy s univerzitami a vedecko-výskumnými ustanovizňami najmä v Maďarsku, Rakúsku, Českej republike, Dánsku, Holandsku, Bielorusku a tiež bohatá spolupráca s mnohými domácimi pracoviskami a inštitúciami z praxe (*www.tuzvo.sk*).

Vzhľadom k celosvetovému rozmeru problematiky udržateľného rozvoja je pre vzdelávanie v tejto oblasti dôležitá medzinárodná spolupráca. Zameranie katedry UNESCO, ako špecifického pracoviska, sa aktuálne riadi rozhodnutím 26. zasadnutia Generálnej konferencie UNESCO o programe UNITWIN/UNESCO Chairs z roku 1992 a 176. zasadnutím Výkonného výboru (apríl 2007), kde sa určila stratégia katedrií UNESCO v ich duálnej funkcii – *think-tanku* (zásobáreň myslenia) a *bridge builders* (staviteľia mostov) medzi akademickou obcou, občianskou spoločnosťou, výskumom a rozhodovacou sférou (Miklós a kol., 2014).

Katedra UNESCO ako súčasť Fakulty ekológie a environmentalistiky Technickej univerzity vo Zvolene bola zriadená na základe zmluvy medzi UNESCO v Paríži a Technickou univerzitou vo Zvolene v novembri 1994 so sídlom v Banskej Štiavnici (obr. 1). V oblasti vzdelávania, osvetu a popularizácie vedy a výskumu plní katedra UNESCO nasledovné úlohy:

- podporuje integrovaný systém výskumu, výchovy, informácií a dokumentácií zameraných na mnohostranné vzťahy riadenia životného prostredia (premostovať prírodovedné a spoločensko-vedné princípy);
- sleduje výkon riadiacej politiky vo sfére záujmov patriacich do kompetencie UNESCO, s cieľom orientovať verejnú mienku, vedcov a rozhodovaciu sféru k najvhodnejším riadiacim postupom a programom trvalo udržateľného rozvoja;
- slúži ako iniciátor spolupráce medzinárodne uznaných vedcov a vedeckých inštitúcií;
- informuje a dokumentuje zložité vzťahy medzi environmentálnou politikou a rozvojovými programami, otvára politické dialógy medzi zainteresovanými zástupcami spoločnosti.

V súvislosti so zvyšovaním ekologického vedomia a osvetou v oblasti trvalo udržateľného rozvoja, je úlohou katedry UNESCO uskutočňovať relevantné aktivity ako špecifické mimoškolské činnosti. Medzi ne môžeme zaradiť najmä medzinárodné a domáce konferencie, workshopy, semináre, vzdelávacie kurzy, terénne kurzy, exkurzie, aktívnu spoluprácu so samosprávou a štátnou správou, aktívnu spoluprácu pri popularizácii Európskeho dohovoru o krajine, v súťaži Cena za krajinu, Enviromesto a iných.

Obr. 1. Belházyho dom v Banskej Štiavnici – súčasné sídlo katedry UNESCO. Zdroj: archív katedry UNESCO

Veľký význam pre fakultu, univerzitu, ale aj celé Slovensko mali aktivity katedry a jej dlhoročného vedúceho, Dr. h. c. prof. RNDr. L. Miklósa, DrSc., vo viacerých významných funkciách, najmä vo funkcii dvojnásobného ministra životného prostredia, v rámci Medzinárodnej asociácie pre krajinnú ekológiu (IALE) alebo Európskeho strediska pre ochranu prírody (*European Centre for Nature Conservation, ECNC*) so sídlom v Tilburgu v Holandsku.

Počas doterajšej činnosti sa na vyššie uvedených aktivitách katedry zúčastnilo viac ako 1 000 zahraničných účastníkov, medzi ktorými boli aj významné politické osobnosti, ako napr. veľvyslanec USA na Slovensku R. Johnson, generálny riaditeľ UNEP K. Töpfer, prezident riadiacej rady UNEP J. Pronk, ministri a štátni tajomníci životného prostredia štátov V4, Slovinska a Chorvátska, generálny sekretár UNESCO K. Matura, riaditeľ ECNC R. Wolters a predseda vedeckej rady G. v. Steendam, mnoho významných vedeckých osobností aj zo vzdialených kútov sveta, napr. návšteva pracovníkov Čínskej akadémie vied, pracovníkov Moskovskej University pre humanitné vedy, pracovník Ukrajinskej akadémie vied a, samozrejme, pracovníci z inštitúcií v spolupracujúcej sieti (Miklós a kol., 2014).

Za ďalšie významné aktivity na šírenie ekologického vedomia sa považuje spolupráca katedry so samosprávou, tiež aj so štátnou správou a jej odbornými organizáciami (napr. spolupráca s magistrátom Banskej Štiavnice, obcou Preňčov, bývalým Obvodným úradom životného prostredia v Banskej Štiavnici, CHKO Štiavnické vrchy, Slovenským banským múzeom, Štátnym ústredným banským archívom, Slovenskou agentúrou životného prostredia, Geoparkom, Slovenským vodohospodárskym podnikom, š. p., Múzeom vo Svätom Antone a i.). Z mimovládnych organizácií bola najužšia spolupráca s Ipelskou úniou, Banskoštiavnicko-hodrušským baníckym spolkom, Ekotrustom, Esprit, s. r. o. a Nadáciou Badena-Powela. Veľmi dobrá spolupráca bola nadviazaná

Tab. 1. Najvýznamnejšie aktivity katedry UNESCO pre ekologické vedomie a trvalo udržateľný rozvoj (1995 – 2019) – vedecké konferencie a workshopy

Rok	Vedecké konferencie a workshopy
1995	– I. International Conference <i>Culture and Environment: Natural and Culture-Historical Values of the Town and Landscape around Banská Štiavnica</i> – medzinárodný workshop <i>The Role of the UNESCO Chair for Ecological Awareness in the Environmental Education</i> – medzinárodný workshop <i>Kultúra využitia zeme v Dunajsko-karpatskom regióne</i>
1996	– II. International Conference <i>Culture and Environment Sustainable Cultural Landscapes in Danube-Carpathian Region</i> – vedecká konferencia <i>Trvalo udržateľný rozvoj krajiny a ochrana životného prostredia</i> – medzinárodný workshop <i>European Ecological Network</i>
1997	– III. International Conference <i>Culture and Environment: Evaluation and Perception of Landscape Patterns</i> – medzinárodný seminár <i>Integrácia princípov krajinnoekologického plánovania (na príklade bývalého okresu Žiar nad Hronom)</i> – medzinárodný workshop <i>Preparatory Workshop for the Conference Green Backbone for Europe</i>
1998	– IV. International Conference <i>Culture and Environment: Cultural Landscapes for Ecological Networks</i> – medzinárodný seminár <i>The Role of Communication in Nature Conservation</i>
1999	– V. International Conference <i>Culture and Environment: Cultural Landscapes: Material Reality or Social Construction</i> – medzinárodný workshop <i>Manažment kultúrnej krajiny</i>
2000	– VI. International Conference <i>Culture and Environment: Integrated Approach to Cultural Landscape in Environmental Policy</i>
2001	– medzinárodná vedecká konferencia k 10. výročiu založenia FEE TUZVO <i>Súčasný stav a perspektívy ekológie a environmentalistiky</i> – VII. International Conference <i>Culture and Environment: Present Stage and the Perspectives of the Ecology and Environmentalistics</i>
2002	– vedecká konferencia <i>Desať rokov Agendy 21</i>
2003	– VIII. International Conference <i>Culture and Environment: Management of the life Quality in Regions and Communities</i>
2004	– IX. International Conference <i>Culture and Environment: Living in the Rural Europe</i>
2005	– X. International Conference <i>Culture and Environment: Who Makes the Landscape</i>
2006	– medzinárodná konferencia <i>Identifikácia s krajinou a prostredím vo vidieckej Európe</i>
2007	– medzinárodná vedecká konferencia k 15. výročiu založenia FEE TUZVO <i>Ecology and the Environmental Sciences</i>
2008	– medzinárodná konferencia <i>Materinský jazyk a profesionálny jazyk</i>
2010	– medzinárodná konferencia <i>Elaboration of a Unified Monitoring on the Basement of Spatial Information System in the Watershed of Ipeľ River</i>
2012	– V. vedecká konferencia SAV <i>Smolenická výzva</i> – XVI. medzinárodné sympóziu <i>Landscape Ecology: From Theory to Practice</i>
2013	– I. vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou <i>Selected Aspects of Integrated Environmental Management</i>
2014	– II. vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou <i>Selected Aspects of Integrated Environmental Management</i>
2015	– III. vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou <i>Selected Aspects of Integrated Environmental Management – Soil and Water</i>
2016	– IV. vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou <i>Selected Aspects of Integrated Environmental Management – Environmental Protection and Economic Development</i>
2017	– V. vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou <i>Selected Aspects of Integrated Environmental Management – Sustainable Development Goals (SDG) for Clean Water and Hygiene, Tourism, Development, Natural and Cultural Diversity and Heritage</i>
2018	– VI. vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou <i>Selected Aspects of Integrated Environmental Management – State of the Environment as the Reflection of Natural and Cultural Heritage</i>
2019	– VII. vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou <i>Selected Aspects of Integrated Environmental Management – Culture and Environment</i>

aj so strednými školami v Banskej Štiavnici, ktorá prebiehala formou viacerých prednášok, diskusných klubov, panelových prezentácií a tematicky zameraných dní.

Za najdôležitejšiu činnosť katedry v úlohe šírenia ekologického vedomia a trvalo udržateľného rozvoja považujeme organizovanie vedeckých podujatí. Ich hlavným zmyslom je vytvoriť fórum na prezentáciu najnovších poznatkov vedy v zahraničí aj doma, priťahovať významných predstaviteľov vedy, vzdelávania, environmentálnej praxe a politiky. Na domácich podujatiach vytvárame príležitosť prezentácie výsledkov

vlastného výskumu mladých pracovníkov, ktorí majú takto možnosť prezentovať výsledky na fórach s medzinárodnou účasťou. Okrem spomenutých, organizujeme aj fóra zamerané na šírenie poznatkov vedy určené pre širokú verejnosť.

Od roku 1995 do roku 2019 bolo v pravidelnom ročnom intervale usporiadaných desať ročníkov medzinárodných konferencií *Kultúra a životné prostredie* a sedem ročníkov novej série konferencií s medzinárodnou účasťou na tému *Integrovaný manažment životného prostredia* (tab. 1).

Tab. 2. Najvýznamnejšie aktivity katedry UNESCO pre ekologické vedomie a trvalo udržateľný rozvoj (1995 – 2013) – kurzy, exkurzie a popularizačná činnosť

Rok	Vzdelávacie kurzy, exkurzie a popularizačná činnosť
1995	<ul style="list-style-type: none"> – vytvorenie siete spolupracujúcich vysokých škôl doma a v zahraničí na rozvoj ekologického vedomia <i>Networking</i> – exkurzia pre študentov Københavns Universitet (Dánsko) a terénny kurz pre študentov Roskilde University (Dánsko) – vytvorenie spolupráce s významnými mimovládnyimi organizáciami na Slovensku a organizáciami rezortu MŽP SR, ako aj s ďalšími rezortmi – kurz pre inštitúcie pôsobiace na území Slovenska <i>Ekologické informácie a GIS</i> – vytvorenie kontaktov s masmédiami
1996	<ul style="list-style-type: none"> – kurz pre učiteľov stredných a vysokých škôl <i>Vzdelávanie cez projekt – zmysluplne sa učiť a vyučovať</i> – exkurzie a terénne kurzy pre študentov Universität für Bodenkultur (Rakúsko), Roskilde University (Dánsko) – <i>International Student Peace Summer Camp</i> a exkurzia (výmenný pobyt) a terénny kurz pre zahraničných študentov zo Škótska s Gymnáziom v Sučanoch – popularizačné aktivity v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami a organizáciami pôsobiacimi v sektore životného prostredia zamerané na ochranu životného prostredia
1997	<ul style="list-style-type: none"> – exkurzie a terénne kurzy pre študentov Universität für Bodenkultur (Rakúsko), Roskilde University (Dánsko), Wageningen University (Holandsko), University Kossuth Lajos Tudományi Egyetem (Maďarsko) – exkurzia a terénny kurz pre študentov PrF UMB v Banskej Bystrici <i>Kultúrna krajina v starom baníckom regióne</i> a prechádzka po starom meste <i>Nad zemou a v podzemí Banskej Štiavnice</i>, exkurzia pre študentov FEE TUZVO <i>Dvojtisícročný vplyv človeka na krajinu Štiavnických vrchov</i> a prednáška pre diskusný klub študentov FEE TUZVO <i>Ekologická optimalizácia krajiny</i> a pre diskusný klub Spolku architektov <i>Nové trendy v regionálnej a ekologickej politike</i> – prednáška pre študentov Strednej priemyselnej školy S. Stankovianskeho a Strednej priemyselnej školy S. Mikovíniho v Banskej Štiavnici <i>Filozofické aspekty ekologického vedomia</i> – aktivity organizované pre žiakov základných škôl z Banskej Štiavnice a okolia <i>Rozprávkový les a Príroda v zime</i>
1998	<ul style="list-style-type: none"> – exkurzie a terénne kurzy pre študentov Institute of Ecology and Conservation Biology, University of Vienna (Rakúsko), Roskilde University (Dánsko), University Kossuth Lajos Tudományi Egyetem (Maďarsko) – exkurzia pre študentov z Academia Istropolitana Nova v Bratislave – aktivity organizované pre žiakov základných škôl z Banskej Štiavnice <i>Príroda v meste</i> – panel o životnom prostredí vystavený pri príležitosti Svetového dňa životného prostredia vo Zvolene – prednášky pre členov Banskoštiavnicko-hodrušského baníckeho spolku <i>Problematika vysokého školstva a Vývoj zamestnanosti v okrese Banská Štiavnica od roku 1990</i>
1999	<ul style="list-style-type: none"> – terénne kurzy pre študentov Wageningen University (Holandsko), terénny kurz pre študentov University Kossuth Lajos Tudományi Egyetem (Maďarsko) – exkurzia pre študentov z Academia Istropolitana Nova v Bratislave – viacero prednášok na rôzne environmentálne témy pre diskusný klub študentov FEE TUZVO – kurz pre učiteľov environmentálnej výchovy na základných školách v Banskej Štiavnici <i>Ja a príroda</i> – aktivity organizované pre žiakov základných škôl v Banskej Štiavnici <i>Strom</i> – panel o životnom prostredí vystavený pri príležitosti Svetového dňa životného prostredia vo Zvolene – kurz pre projektantov územného systému ekologickej stability <i>Geobotanika pre aplikácie v územnom systéme ekologickej stability</i>
2000	<ul style="list-style-type: none"> – exkurzia pre učiteľov na základných a stredných škôl oravského regiónu
2001	<ul style="list-style-type: none"> – exkurzia pre študentov University Kossuth Lajos Tudományi Egyetem (Maďarsko)
2002	<ul style="list-style-type: none"> – exkurzia a terénny kurz pre študentov University Kossuth Lajos Tudományi Egyetem (Maďarsko) – I. medzinárodný PhD. kurz <i>Moderné geoštatistické metódy v krajinnej ekológii</i>
2004	<ul style="list-style-type: none"> – exkurzia pre študentov University Kossuth Lajos Tudományi Egyetem (Maďarsko) – exkurzie a terénne kurz pre študentov Universität für Bodenkultur (Rakúsko), Roskilde University (Dánsko)
2012	<ul style="list-style-type: none"> – exkurzia pre študentov Amsterdam University (Holandsko) – odborná exkurzia <i>Exkurzia o svetovom dedičstve regiónu Banská Štiavnica</i> – medzinárodná spolupráca v rámci bilaterálnych dohôd a projektov v oblasti pedagogickej práce a podpory vedecko-výskumnej práce a vzdelávacích programov
2013	<ul style="list-style-type: none"> – exkurzia pre zahraničných študentov Universität Salzburg (Rakúsko), University Kossuth Lajos Tudományi Egyetem (Maďarsko) – exkurzia pre členov organizácie MÁV Nosztalgia Kft (Maďarsko) – exkurzia <i>Technická púť do Banskej Štiavnice</i> a <i>Strieborná Salamandra Expres – zážitkový vlak</i> – medzinárodná spolupráca v rámci bilaterálnych dohôd a projektov v oblasti pedagogickej práce a podpory vedecko-výskumnej práce vrátane mobilityných programov Erasmus, Leonardo da Vinci, CEEPUS, DAAD, NŠP, Vyšehradský fond a pod.

Východiskovou tézou prvej série konferencií *Kultúra a životné prostredie* bol predpoklad, že kultúra využitia krajiny je rozhodujúcim faktorom kvality životného prostredia, je zároveň najviditeľnejším prejavom kultúrneho dedičstva národa a ako taká je vhodným nástrojom

na ovplyvňovanie ekologického vedomia. Zameriavala sa na aktuálne témy v prierezovej sfére environmentálneho výskumu, manažmentu a politiky, konkrétne na teoretické otázky vzťahu vedeckých disciplín ku kultúrnej krajine a k životnému prostrediu, na výskum kul-

túrnej krajiny, ekologické siete, významné trendy v environmentálnej politike, ako aj na manažment vidieckej krajiny.

Najnovšia (a ešte stále prebiehajúca) séria konferencií, pod súborným názvom *Integrovaný manažment životného prostredia*, sa zamerala na integrovaný manažment životného prostredia, ako jeden z rozhodujúcich aspektov trvalo udržateľného rozvoja v súčasnej dobe.

Za osobitne významnú činnosť katedry UNESCO v rámci aktivít na šírenie ekologického vedomia sa považuje organizovanie špecifických pedagogických podujatí, najmä vzdelávacích kurzov, terénnych kurzov a exkurzií pre zahraničné a domáce inštitúcie.

Katedra UNESCO organizovala špecifické vzdelávacie kurzy s úzko profilovaným zameraním, napr. *Ekologické informácie a GIS* (1995), *Vzdelávanie cez projekt* (1996), *Geobotanika pre aplikácie v územných systémoch ekologickej stability* (1999), *Kurz GPS* (2004). Spolu ich bolo šesť, z toho dva s medzinárodnou účasťou, terénnych kurzov a exkurzií bolo zorganizovaných viac ako tridsať, z toho dvadsaťpäť pre zahraničné inštitúcie (tab. 2). Zmyslom spomínaných aktivít bolo oboznámiť účastníkov s rozhodujúcimi ukazovateľmi životného prostredia priamo v teréne a diverzitou krajiny Slovenska. Účastníci týchto podujatí si určite odniesli zo Slovenska hlboké poznatky, ktoré v budúcnosti môžu priniesť úžitok v najrôznejšej forme.

Za najvýznamnejšie z nich možno považovať 1- až 2-týždenné pobyty študentov, ako aj kratšie exkurzie zahraničných spolupracujúcich univerzít, predovšetkým Roskilde University (Dánsko), Wageningen Agricultural University (Holandsko), Universität für Bodenkultur Wien (Rakúsko), University KLTE Debrecen (Maďarsko), Central European University Budapest (Maďarsko), Univerzity Amsterdam (Holandsko), Salzburg Universität (Rakúsko), alebo pre domáce univerzity ako je Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Academia Istropolitana Nova Bratislava, niekoľko stredných aj základných škôl a pre iné subjekty (Miklós a kol., 2014).

Katedra UNESCO dôsledne naplňa svoju misiu, aby si laická a odborná verejnosť zvyšovala ekologické vedomie a konala environmentálne – prijateľne. Významná je aj spolupráca prostredníctvom informačných sietí – „networking“. V tomto smere je významné zapojenie do siete spolupracujúcich inštitúcií LYNX, ktorú iniciovala a aktivizuje ECNC v Tilburgu. Katedra UNESCO je partnerom *Global Water Partnership*, koordinovaného z medzinárodného centra v Štokholme, špecifickej siete katedier pre trvalo udržateľný rozvoj v strednej Európe, ktorú iniciuje *Unesco Chair of education, training and research for sustainable development* v Boreaux, spolu s univerzitami vo Veszpréme a Győri.

Medzinárodná spolupráca významne vplývala na formovanie výučbového aj vedecko-výskumného zamerania katedry UNESCO. Jej formovanie od samotného

začiatku pôsobenia ovplyvnili domáce a zahraničné osobnosti nielen z oblasti vedy a výskumu, ale aj z politickej sféry. Pri každom stretnutí sa diskutovalo o aktuálnych problémoch životného prostredia a ich riešení v súčinnosti s odbornou a politickou sférou. Významné boli najmä pracovné stretnutia členov katedry UNESCO s dánskymi, maďarskými, rakúskymi, holandskými, belgickými ukrajinskými a českými univerzitnými pedagógmi.

Integrálnou súčasťou pôsobenia katedry UNESCO sú aj aktivity na zvýšenie ekologického vedomia v spolupráci so školami v Banskej Štiavnici a s mimovládnyimi organizáciami pri najrôznejších príležitostiach (tab. 2).

* * *

Do UNITWIN/UNESCO Chairs Programme bolo doteraz zapojených vyše 700 inštitúcií zo 116 krajín, čo predstavuje veľmi bohatú sieť inštitúcií. Pomocou takejto siete znásobujú vysokoškolské a iné vzdelávacie inštitúcie svoje humánne a materiálne zdroje a prispievajú tak k rozvoju ich spoločností. V mnohých prípadoch slúžia ako „mosty“ medzi akademickou pôdou, spoločnosťou, verejnosťou, výskumom a rozhodovacou sférou. Zároveň aktívne prispievajú k vzdelávaniu o problematike udržateľného rozvoja. Mnohé UNESCO Chairs, ktoré boli založené v posledných rokoch, nemajú ešte problematiku udržateľného rozvoja pevne zakotvenú vo svojom vzdelávaní. Pozitívnym príkladom je Švédsko, kde sú vysokoškolské vzdelávacie inštitúcie povinné propagovať udržateľný rozvoj zo zákona. UNESCO Chairs by mali mať zdroje a možnosti na presadzovanie otázok udržateľného rozvoja vo vzdelávaní, keďže ich absolventi zohrávajú významnú úlohu pri rozširovaní názorov, akým smerom sa má spoločnosť uberať. Navyše, významne prispievajú k rozvoju výskumu a vedy v problematike udržateľného rozvoja v zmysle Agendy 2030.

Literatúra

- Miklós, L.: Konceptia rozvoja ekologického výskumu a vzdelávania Slovenskej komisie životného prostredia. *Životné prostredie*, 1992, 26, 1, s. 12 – 17.
- Miklós, L., Špinerová, A., Diviaková, A., Kočíková, E., Wagner, J., Belaňová, E., Čerkala, E., Offertálerová, M.: *Vzdelávanie, environmentálne vedomie a trvalo udržateľný rozvoj*. Zvolen: Technická univerzita vo Zvolene, 2014, 113 s.

doc. RNDr. Ingrid Belčáková, PhD., belcakova@tuzvo.sk
Katedra UNESCO pre ekologické vedomie a trvalo udržateľný rozvoj Fakulty ekológie a environmentalistiky Technickej univerzity vo Zvolene, Ulica T. G. Masaryka 24, 960 01 Zvolen